

Felelős kiadó • Odgovorni urednik:

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság •
Závoczký Szabolcs igazgató

Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava •

Ravnatelj Szabolcs Závoczký

Szöveg • Tekst: Temesi, Andrea

Szerkesztő • Urednici izdanja: Temesi, Andrea • Wodtke, Szilvia

Fordító • Prevoditelj: Fúri, Tamás

Lektor: Bajus, Kristina

Illusztráció • Ilustracija: Madarász, Gábor Viktor

Tördelés • Prijelom: Effekt-Art Bt.

Nyomda • Tiskanje: Molnár Nyomda és Kiadó Kft., Pécs

Készült az IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program támogatásával.

Objavljeno je uz poprtoru IPA Hrvatsko-Madžarskog Prekogranicnog programa 2007-2013.

Minden jog fenntartva!

Svako pravo zadržano!

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava

7625 Pécs, Tettey tér 9.

Tel.: +36 (72) 517 200 • Fax: +36 (72) 517 229

dunadrava@ddnp.kvvm.hu

www.ddnp.hu

Pécs • Pečuh, 2011.

A projekt a Magyarország-Horvátország IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programban, az Európai Unió társfinanszírozásával valósul meg.

Projekt sufinansira Europska unija u sklopu IPA prekograničnog programa Mađarska – Hrvatska.

Tudtad-e, hogy...?

Jeste li znali, da...?

...a denevérek különleges módon, ultrahangokkal tájékozódnak?

Egyes fajok a szájukon, mások az orrukon, esetleg mindkét szerven keresztül az emberi fül számára nem érzékelhető hanghullámokat bocsátanak ki, szárnycsapásonként általában egyet. A kibocsátott hanghullám a környezetükben lévő más élőlényekről, tárgyakról visszaverődik. Ez a tájékozódási rendszer olyannyira tökéletes, hogy ha a vízből néhány milliméterre kilóg egy hajszál, már azt is képesek érzékelni.

...se šišmiš tijekom kretanja orijentira uz pomoć ultrazvuka!

Pojedine vrste šalju ultrazvukove kroz usta, a neke i kroz nos. Zbog toga šišmiši za čovjeka ostanu nečujni tijekom leta. Ispušteni zvučni valovi odbijaju se od predmeta ili životinja te se vraćaju. Takav orijentacijski sustav toliko je savršen, da šišmiš može i iznad vode primjetiti i osjetiti bilo kakav predmet.

...a kis csér hamvasszürkén és sötétbarnán foltozott-rajzolt tojásai nagyon hasonlítanak a kavicsokra?

Éppen ezért különösen vigyáznunk kell költőhelyükön, vagyis a Dráva kavicszátonyain, nehogy rálépünk a költési időszakban tojásaikra.

...jaja male čigre izgledaju kao sivkasti ili smeđi šljunak s obale rijeke!

Upravo zbog toga trebamo biti vrlo oprezni kada se šećemo na šljunčanoj obali rijeke Drave, gdje se ove ptice gnijezde, kako ne bi nagazili njihova jaja.

...a legnagyobb hazai madár a rétisas, szárnyfeszítávolsága (vagyis a kitért szárnyak csúcsának távolsága) ugyanis elérheti a 240 cm-t?

Közép-Európában az egyik legritkább ragadozó madár. Új fészket ritkán rak, minden évben javítgatja a régit, amely hatalmas, akár 2 m vastagságú és átmérőjű is lehet!

...najveća domaća ptica je orao štekavac, raspon njegovih krila može biti čak 240 centimetara!

Orao štekavac ili orao bjelorepan je najveća ptica grabežljivica u Srednjoj Europi. Rijedak je slučaja, da iz godine u godinu gradi novo gnijezdo, većinom ih obnavljaju, a gnijezda mogu biti široka i do tri metra!

...a nappali pávaszem, ez a gyönyörű lepke, barlangokban, padlásokon, pincékben telel át, és már kora tavaszszal megjelenik? A petéből kifejlődő hernyók társasan élnek, majd egy védett, biztonságos helyre húzódnak bebábozódnak.

...danje paunče, ovaj prekrasan leptir spava zimski san u špiljama, na tavanima ili u podrumima te se pojavljuje u vrlo ranim proljetnim mjesecima! Gusjenice koje se razvijaju iz jajašca žive u koloniji, a nakon izvjesnog vremena traže sigurno mjesto gdje se poslije zakukulje.

...az európai vidra idejének csak kis részét tölti a vízben vadászattal, nagyobb részben - a többi emlős ragadozóhoz hasonlóan - a vízparton, vackában pihen, alszik? Gyorsan úszó és nagyon játékos állat, télen, ha biztonságban érzik magukat, szívesen „szánkózik” együtt az egész vidracsalád: jó magasra felmásznak a parton, aztán a hasukon csúsznak le a lejtőn.

...europska vidra samo manje vrijeme provodi loveći u vodi, većinom, kao i drugi sisavci i mesožderi, spava ili se odmara na obali vode ili u svojoj jazbini!

Brzo pliva i vrlo je zaigrana životinja. Tijekom zime, ako osjeti sigurnost oko sebe, cijela se obitelj rado bavi „zimskim sportovima”. Na obali brane spuštaju se po snijegu, kao i djeca kada se sanjkaju.

...a fekete gólya - a fehér gólyával ellentétben - félnék természetű, a háborítatlan erdők lakója, ahol halakban gazdag patakok, folyók, tavak és nedves, mocsaras rétek is vannak?

Majdnem teljesen fekete, hasa fehér, csőre, lába és szeme környéke vörös. Gallyakból álló fészket sem a kéményekre, hanem a fák lombkoronájának alsó részébe, egy kihajló vastag ágra rakja.

...crna je roda za razliku od bijele vrlo plašljive prirode, živi daleko od civilizacije u gustoj šumi, blizu većih rijeka, potoka, jezera i močvara, koja su bogata ribama!

Cijelo tijelo im pokriva crno perje, samo je trbuh bijel, a kljun, noge i oči imaju živo crveni odsjaj. Gnijezdo ne gradi na vrhu dimnjaka, nego na granama visokog drveća koja imaju gustu krošnju.

...a kockás kotuliliom különleges szépségű kis növény, rózsaszín vagy néha fehérés alapszínét sakktablaszerűen barnásvörös foltok tarkítják? A bölcs népi megfigyelés szerint akkor virágzik, amikor a kakukk visszaérkezik.

...kockavica je mala posebna biljka, a njene latice, koje izgledaju kao šahovske ploče obogaćene su ružičastim i bijelim te smeđim pjegama! Narodna poslovice kaže: „Kockavica cvjeta u proljeće, kada se vrata kukavice”.

...a közönséges hód igazi építőmester és kertész egy szelvényben? Kanadai rokonával ellentétben ugyan nem épít hódvárakat és gátakat is csak ritkán emel, azonban lakóüregeinek folyosórendszere akár tizenegy méteres hosszúságot is elérhet. A vidrához hasonlóan kiválóan úszik, farkával kormányoz, úszóhártyás lábaival pedig előrelöki magát a vízben. Egymással füttyögéssel, szagjelzésekkel és farokcsapkodással „beszélgetnek”, ez utóbbival a veszélyre hívják fel a figyelmet.

...dabar je pravi „arhitekt” i vrtlar! Za razliku od kanadske vrste, domaći dabar ne gradi trđave. Vrlo rijetko gradi brane, no dužina podvodnih kanala koje izgradi može biti duga i 11 metara. Slično kao i vidra, dabar je izvrstan plivač. Širok rep koristi kao kormilo, a zdepastim nogama odlično pliva. Komuniciraju na specifičan način. Znaju zviždati, ispuštaju mirise, a repom mašu samo kad osjećaju opasnost!

NATÚRA KÓDEX gyerekeknek NATURA KODEKS za djecu

Kedves Kis Természetbúvár Barátunk! Ahogy a játékokban is vannak szabályok, úgy a természetjárásnak is van néhány fontos szabálya, melyet mindenkinek be kell tartania, aki kirándulni indul. A következőkben ezeket olvashatod, de ne ijedj meg, betartásuk igen egyszerű és számos praktikus tanácsot is találsz, ha végigolvasod az alább felsoroltakat!

Dragi Ljubitelji prirode! Sigurno vam je dobro poznato da u igrama postoje pravila. Tako se i pri boravku u prirodi moramo pridržavati važnih propisa. U pravilniku, koji smo sastavili za vas, pročitat će te najosnovnija pravila. No ne bojte se, ova je pravila vrlo lako slijediti! Upoznat ćemo vas s nekoliko praktičnih savjeta, koji mogu biti korisni za sve vas!

1. Mielőtt elindulsz, gondosan tervezd meg a kirándulást! Hallgasd meg, hogy milyen időt mondanak aznapra, készíts szendvicseket és legyen nálad víz! Bármit is ígérnek a meteorológusok, biztonság kedvéért tegyél a hátizsákodba esőköpenyt, valamint térkép és iránytű is jól jöhet! Ha a séta mellett a természetet is szeretnéd felfedezni, vigyél magaddal fényképezőgépet, távcsövet, jegyzetfüzetet, ceruzát, nagyítót, mérőszalagot és határozókönyvet! Öltözz kényelmesen, a cipőd legyen strapabíró, lehetőség szerint vízálló!

Prije nego što kreneš, dobro isplaniraj izlet!

Poslušaj vremensku prognozu za taj dan, pripremi sendviče i ponesi vodu! Ako meteorolozi najavljuju idealno vrijeme za izlet, za svaki slučaj ponesi sa sobom kišnu kabanicu. Dobro bi bilo imati kartu i kompas! Ukoliko želiš više naučiti o ljepotama prirode, ponesi sa sobom i fotoaparat, dalekozor, bilježnicu, olovku, povećalo, metar i stručnu literaturu! Obuci se slojevito, neka ti cipele budu udobne i po mogućnosti vodootporne!

2. Mindig a kijelölt túraútvonalakon haladj, így biztosan nem tévedsz el, és értékes növényekre, kicsi gombákra sem lépsz rá! Ne feledd, előfordul, hogy egy állat vagy növény nagyon apró, mégis fontos szerepe van a természetben. Vigyázz rájuk is!

Uvijek slijedi znakovima označenu turističku rutu, jer si tako siguran da nećeš zalutati ili uništiti dragocjene biljke i gljive! Nikada nemoj smetnuti s uma, da svaka biljka i životinja ima važnu ulogu u prirodnoj ravnoteži! Zato ih čuvaj!

3. Lovas és kerékpáros közlekedés során is csak a biciklizésre, lovaglásra kijelölt, már meglévő utakat használd!

A lovak patái és a kerékpárok kerekei újabb ösvényeket alakíthatnak ki, így felszaggatva a növénytakarót, elősegítve a gyomnövények terjedését. A gyepeken sok földönfészkelő madár, talajlakó állat biztonságát is veszélyeztetik.

Tijekom jahanja i vožnje biciklom koristite samo označene biciklističke i jahačke staze!

Konjska kopita i kotači bicikla mogu uništiti biljni pokrivač čime se omogućuje lakše širenje korova! Pošto su travnjaci često stanište malih životinja i mjesta za gniježđenje ptica, lako im možemo ugroziti sigurnost!

4. Lassan és csendesen haladj, szemlélődj figyelmesen! Sok-sok kincsre bukkanhatsz! Nézz körül óvatosan a levelek alatt, a patakparton, az ágakon, az avarban, a fatuskókon és a fatörzsek alatt is! Sokféle érdekes élőlényt találhatsz, felfedehetsz néhány egér vagy pocok által megrágott termést, lábnyomot, szőrszálát.

Hodaj polako i tiho, promatrajući prirodu oko sebe!

U prirodni možeš pronaći čudesne stvari! Pogledaj što se krije ispod lišća, stabala, na obali potoka, u grmlju! Možda ćeš ugledati zanimljive životinje, poljske miševе ili životinjske tragove.

5. Az elfogyasztott ételek, italok csomagolóanyagait ne dobd el soha!

Az eldobott papír vagy műanyag hulladék nem mutat szépen, lassan vagy egyáltalán nem bomlik le, szennyezi a környezetünket, veszélyt jelenthet az állatoknak is! A hulladékodat vidd magaddal, és dobd be valamelyik kukába. Ha élelemmel nem szennyezett (pl. ásványvizet palack), még jobb, ha szelektív hulladékgyűjtőbe dobod.

Nakon odmora i zakuske nikada nemojte bacati otpad u prirodu!

Nije lijepo vidjeti odbačeni papir ili bocu, budući da to nisu organske stvari, iznimno se dugo razgrađuju, godinama onečišćuju okoliš i predstavljaju stalnu prijetnju biljkama i životinjama. Zato ih pokupi i pravilno odloži. Ako postoji mogućnost, razvrstaj u prikladne spremnike za smeće i recikliraj!

6. Semmit ne egyél meg, amit a természetben találsz! Amellett, hogy nem tiszta, sok termés mérgezést okozhat és számos olyan gomba kerülhet az utadba, ami fogyasztásra alkalmatlan vagy mérgező! A gombákat mindig meg kell vizsgáltatnunk szakértővel, mielőtt ételt készítünk belőle.

Pazi što jedeš u prirodi!

Biljke i gljive mogu biti otrovne! Ako beremo gljive za jelo neka ih provjeri stručnjak- dobar poznavatelj gljiva!

7. Tűzet rakni csak a kijelölt tűzrakóhelyeken szabad, felnőtt felügyeletével és segítségével! Mielőtt továbbindultok, gondosan ellenőrizzétek, hogy elaludt-e!

Paliti vatru možete samo na mjestu gdje je to izričito dozvoljeno!

Uvijek palite vatru samo uz pomoć odraslih! Prije nego što krenete dalje, uvjerite se je li vatra ugašena!

8. A kirándulásod során ne szedj növényeket, ne gyűjts állatokat!

Védett területen minden növény és állat védett, bármekkora vagy bármilyen korú is! A csoportba szedett vadvirágok gyorsan elhervadnak, ezért jobban díszítenek a természetben, mint a vázában. Ráadásul sok vadvirág mérgező, bőrkütiést vagy más kellemetlenséget okozhat!

Tijekom izleta ne sakupljaj biljke i životinje!

Na zaštićenim područjima svaka je biljka i životinja zaštićena! Buket divljev cvijeća brzo će se osušiti, upravo zbog toga biljke ljepše izgledaju u vrtu prirode, nego kod kuće u vazi! Pazi, divlje cvijeće je često otrovno, može prouzrokovati ospin na koži i druge neugodnosti!

9. Bármilyen állattal is találkozol, ne simogasd meg!

Nagyon sok állatnál előfordul, hogy az anyaállat, ha megérzi az ember szagát picinyén, nem neveli tovább és a kicsi magára marad.

Sretneš li bilo kakvu životinju, nemoj ju gladiti!

Kod divljih i šumskih životinja mladunče često zna zalutati! Ako diraš životinju, majka će osjetiti čovječji miris, te će napustiti mladunca i neće se više brinuti za njega! Tako nema prevelike izgleda sam preživjeti u šumi!

10. Ne csak a természet lakóira, hanem társaidra is vigyázz!

Nemoj čuvati samo prirodu, nego i svoje prijatelje!

11. A kiránduláson szerzett élményeidet fényképeken örökítsd meg!

A fényképezés során is ügyelj rá, hogy ne zavarod a természet nyugalmát!

Nezaboravne trenutke izleta možeš ovjekovječiti fotoaparatom!

Tijekom fotografiranja pripazi da ne uznemiruješ prirodu!

12. Nézz a hátad mögé, mielőtt hazaindulsz!

Ügyelj arra, hogy ne hagyj árukodó jeleket, amelyek felhívhatják más emberek vagy az állatok figyelmét a fészkekre, vackokra!

Pogledaj iza sebe, prije nego što kreneš kući!

Obrati pozornost, da ne ostaviš vidljive tragove iza sebe i tako možda otkriješ skloništa životinja zlonamjernim ljudima.

Légy éles szemű megfigyelője, kíváncsi felfedezője és gondos őrzője a természetnek!

Budi uvijek znatizeljan i brižljiv čuvar prirode!

